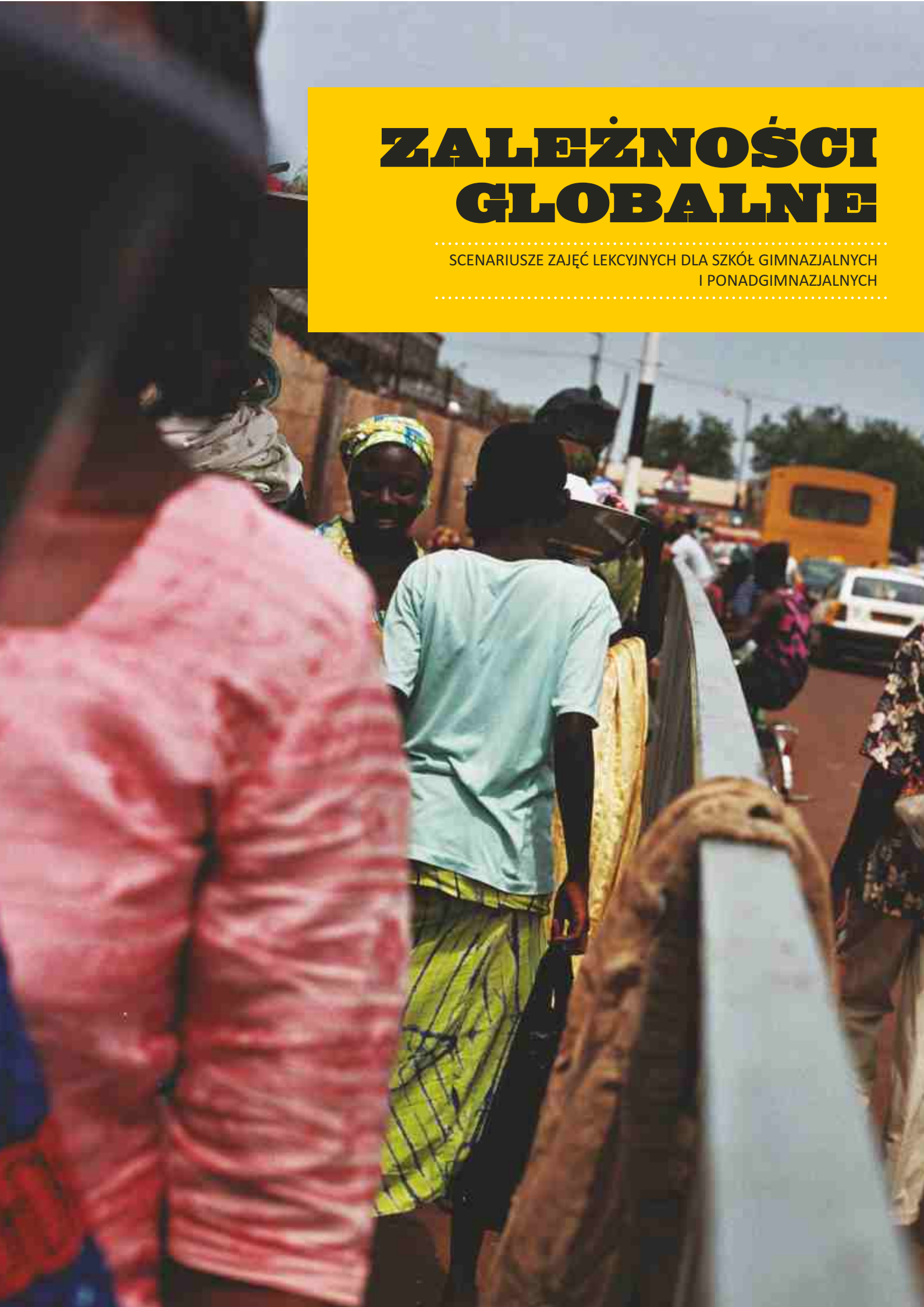

ZALEŻNOŚCI GLOBALNE

SCENARIUSZE ZAJĘĆ LEKCYJNYCH DLA SZKÓŁ GIMNAZJALNYCH
I PONADGIMNAZJALNYCH

Scenariusz 2.

Bogactwa naturalne krajów

globalnego Południa -

błogosławieństwo czy przekleństwo?

Podstawa programowa:

HISTORIA,

IV etap edukacyjny - zakres rozszerzony

18. Przemiany cywilizacyjne w drugiej połowie XX w. Uczeń:

1) charakteryzuje społeczno-gospodarcze i techniczne skutki rewolucji naukowotechnicznej, rozpoznając osiągnięcia nauki i techniki drugiej połowy XX w.;

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE,

III etap edukacyjny

23. Problemy współczesnego świata. Uczeń:

1) porównuje sytuację w państwach globalnego Południa i globalnej Północy i wyjaśnia na przykładach, na czym polega ich współzależność;
3) wyjaśnia, odwołując się do przykładów, na czym polega globalizacja w sferze kultury, gospodarki i polityki; ocenia jej skutki;
4) rozważa, jak jego zachowania mogą wpływać na życie innych ludzi na świecie (...);

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE,

IV etap edukacyjny - zakres rozszerzony

40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Uczeń:

3) wyjaśnia przyczyny dysproporcji między globalną Północą i globalnym Południem oraz mechanizmy i działania, które ją zmniejszają lub powiększają;
4) przedstawia na przykładach wzajemne zależności pomiędzy państwami biednymi i bogatymi

w polityce, ekonomii, kulturze i ekologii;
5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie;

41. Globalizacja współczesnego świata. Uczeń:

1) przedstawia wieloaspektowy charakter procesów globalizacji (polityka, gospodarka, kultura, komunikacja, ekologia);
2) ocenia rolę wybranych państw oraz instytucji o zasięgu globalnym (organizacji, korporacji, mediów) w procesach globalizacyjnych;

44. Europa wśród światowych mocarstw. Uczeń:

3) wyjaśnia znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej;

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI,

IV etap edukacyjny - tylko zakres podstawowy

4. Państwo, gospodarka. Uczeń:

12) ocenia wpływ globalizacji na gospodarkę świata i Polski oraz podaje przykłady oddziaływania globalizacji na poziom życia i model konsumpcji.

GEOGRAFIA,

IV etap edukacyjny - zakres podstawowy

2. Zróżnicowanie gospodarcze świata. Uczeń:

1) (...) wyróżnia regiony bogate i biedne (bogatą Północ i biedne Południe) i podaje przyczyny dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionów świata;
5) opisuje zmiany w funkcji obszarów wiejskich na wybranych przykładach (np. w Unii Europejskiej,

w regionach turystycznych w państwach rozwijających się); potrafi wyjaśnić szanse i zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i mieszkańców poszczególnych regionów, wynikające z procesów przemian zachodzących na terenach wiejskich;

14) podaje przykłady procesów globalizacji i ich wpływu na rozwój regionalny i lokalny;

3. Relacja człowiek-środowisko przyrodnicze a zrównoważony rozwój. Uczeń:

1) formułuje problemy wynikające z eksploatacji zasobów odnawialnych i nieodnawialnych; potrafi przewidzieć przyrodnicze i pozaprzyrodnicze przyczyny i skutki zakłóceń równowagi ekologicznej;

GEOGRAFIA,

IV etap edukacyjny - zakres rozszerzony

5. Sfery Ziemi - litosfera. Uczeń:

1) opisuje skład mineralogiczny skorupy ziemskiej, główne grupy i rodzaje skał oraz ich gospodarcze zastosowanie i ocenia zmiany środowiska przyrodniczego związane z eksploatacją surowców mineralnych;

6. Sfery Ziemi - pedosfera i biosfera. Uczeń:

4) dowodzi na przykładach, że naruszenie stabilności ekosystemów może powodować nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym;
6) omawia podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju i ocenia możliwości ich realizacji w skali lokalnej, regionalnej i globalnej.

9. Działalność gospodarcza na świecie. Uczeń:

13) analizuje kierunki geograficzne i strukturę towarową eksportu i importu w wybranych państwach;
14) wskazuje i uzasadnia pozytywne i negatywne skutki globalizacji i integracji politycznej;
15) wyjaśnia przyczyny i przebieg konfliktów zbrojnych w wybranych regionach współczesnego świata.

PRZYRODA -

przedmiot uzupełniający, IV etap edukacyjny

4. Dylematy moralne w nauce. Uczeń:

9) przedstawia problemy związane z eksploatacją zasobów naturalnych, wskazując przykłady niszczącej działalności człowieka.

15. Ochrona przyrody i środowiska. Uczeń:

6) określa cele zrównoważonego rozwoju i przedstawia zasady, którymi powinna kierować się gospodarka świata.

Grupa wiekowa:

szkoły ponadgimnazjalne, ewentualnie gimnazjum.

Czas:

dwie godziny lekcyjne.

Miejsce:

sala lekcyjna, miejsca do pracy w grupach.

Materiały:

atlasy szkolne (lub dostęp do internetu), powielony w 6 egzemplarzach załącznik nr 1 i załącznik nr 3 oraz powielony w 2 egzemplarzach załącznik nr 2, papier do notatek, przybory do pisania, duży arkusz papieru.

Cel ogólny:

Uświadomienie uczniom negatywnych skutków niezrównoważonego wydobycia bogactw naturalnych w krajach globalnego Południa.

Cele szczegółowe:

- uczennica/uczeń wyjaśnia pojęcia: bilans energetyczny, energia pierwotna, energia wtórna, paliwo umowne (toe),
- korzystając z atlasu lub Internetu wymienia bogactwa naturalne wybranych krajów Afryki,
- na podstawie wskaźnika Happy Planet Index ocenia poziom szczęścia w wybranych krajach oraz na podstawie PKB per capita bogactwo kraju,
- analizuje wpływ zasobów naturalnych na jakość życia mieszkańców w wybranych krajach Afryki,
- wymienia problemy i zagrożenia wynikające z niezrównoważonego (a czasem grabieżczego) wydobycia surowców,
- analizuje zależności łączące mieszkańców krajów rozwijających się z rządami tych krajów, międzynarodowymi korporacjami, rządami krajów Północy i konsumentami z Północy,
- wie, co jako konsument i wyborca może zrobić, by wydobycie surowców w krajach rozwijających się odbywało się w sposób przynoszący pozytywne skutki mieszkańcom tych krajów.

Przebieg zajęć

Zapisz na tablicy kongijskie powiedzenie: „Gdybyśmy nie byli tak bogaci, byłibyśmy o wiele szczęśliwsi...” Zapytaj uczniów, jak zrozumieli to powiedzenie. O jakie bogactwa chodzi? Dlaczego powodują nieszczęścia?

Poproś, aby uczniowie podzieleni na 3-4 osobowe grupy sprawdzili w atlasach (lub w internecie, jeśli jest taka możliwość), jakie bogactwa naturalne posiadają: Demokratyczna Republika Konga, Zambia, Nigeria, Namibia, Mali, Ghana, Angola, Sierra Leone. Poproś przedstawicieli grup o prezentację zasobów poszczególnych krajów. Zapytaj czy kraje globalnego Południa rzeczywiście są biedne, skoro wiele z najcenniejszych bogactw naturalnych na świecie występuje właśnie tam?

Następnie rozdaj grupom powielony **załącznik nr 1** i poproś o zapoznanie się z wartościami wskaźnika Happy Planet Index (HPI)², szczególnie poziomem szczęścia i zadowolenia ze swego życia (wskaźnik wyliczony jest na podstawie badań opinii publicznej przeprowadzonych w każdym z krajów na próbie około 1000 osób oraz PKB per capita wg parytetu siły nabywczej - wartość PKB na osobę, w przeliczeniu na rzeczywistą siłę nabywczą w danym kraju. Poproś o refleksje, zanotuj ewentualne pytania i wątpliwości uczniów, a następnie zaproponuj krótkie ćwiczenie. Wyjaśnij, że za pomocą wyobraźni uczniowie będą mogli zrozumieć i odczuć na własnej skórze sytuację mieszkańców krajów Południa bogatych w zasoby leżące w ziemi. Poproś, aby uczniowie skoncentrowali się na tym, co teraz powiesz.

Wyobraź sobie, że mieszkasz w niewielkim domu z pięknym ogrodem, w którym masz sad i warzywnik, oraz pola ze zbożem za domem. Prawdopodobnie głęboko pod ziemią znajduje się skarb, ale właściwie nie wiadomo gdzie dokładnie, a poza tym nie masz możliwości technicznych, by się do niego dostać. Dochodzisz do wniosku, że pozostawisz go dla przyszłych pokoleń. Być może twoim wnukom czy prawnukom łatwiej będzie go wydobyć, może będą mieli lepsze możliwości techniczne i większą wiedzę jak się do tego zabrać i co później zrobić ze skarbem. Przecież inwestujesz w ich edukację. Na razie planujesz korzystać z dobrodziejstw ziemi, planujesz co posadzić w przyszłym roku, w planach masz również budowę małej przetwórci warzyw, chcesz też usprawnić nawadnianie pól. Pewnego dnia przychodzi do ciebie pismo urzędowe z gminy,

w którym informują cię, że za 2 dni 3/4 twojego gospodarstwa na 5 lat przejmie firma wydobywcza. Możesz przenieść się na odległą o 160 km działkę, która jak się później okazuje ma o wiele gorszą ziemię. W dodatku nie ma tam przecież sadu, ani domu, ani studni. Możesz też zostać na 1/4 swojego dotychczasowego terenu, za pozostałą ziemię otrzymasz odszkodowanie wartości jednorocznych zbiorów. Nie masz zbyt wiele czasu do namysłu, a od decyzji nie możesz się odwołać. Po dwóch dniach od otrzymania listu w twoim ogrodzie pojawiają się maszyny, teren jest odgradzony. Po jakimś czasie okazuje się, że firma wydobywcza dokopała się do skarbu. Przyniósł on wielomilardowe zyski, z których nie dostałeś ani złotówki, poza rekompensatą wartości jednorocznych zbiorów. Po paru latach firma zwiija swój sprzęt pozostawiając rozkopany i skażony teren byłego sadu. Ziemia nie nadaje się do uprawy, zresztą pozostała część gospodarstwa, która została przy domu, też się do niczego nie nadaje, ponieważ podczas wydobycia, skażone zostały wody i nie ma czym nawadniać pól, nawet wodę do picia trzeba przywozić. Straciłeś nie tylko możliwość uprawy swojej ziemi i podstawowe źródło dochodów ale przede wszystkim „lokatę”, z której mogły skorzystać przyszłe pokolenia.

Poproś uczniów o refleksję nad tą sytuacją. Wyjaśnij analogię pomiędzy tą historią a sytuacją krajów takich, jak Nigeria czy Zambia i ich mieszkańców.

Ponownie podziel uczniów na 6 grup. Rozdaj im teksty z **załącznika nr 2** (każdej grupie jeden tekst, tak aby dwie grupy zajmowały się Zambią, dwie Nigerią i dwie Demokratyczną Republiką Konga). Poproś o zapoznanie się z tekstem i wynotowanie jakie problemy i zagrożenia wywołuje wydobycie surowców w tym kraju. Następnie połącz grupy w następujący sposób: Nigeria1 i Zambia1, DRK1 i Nigeria2, Zambia2 i DRK2. Poproś, aby grupy wzajemnie przedstawiły sobie kraje, surowce jakie się tam wydobywa i problemy, z jakimi w związku z wydobyciem się borykają. Przedstawienie jednego kraju powinno zająć 3 minuty, po tym czasie następuje zmiana i prezentowany jest drugi kraj. Gdy obydwie kraje zostały już omówione wymień grupy tak, aby połączone były Zambia1 i DRK1, Zambia2 i Nigeria2 oraz Nigeria1 i DRK2. Poleć uczniom, by analogicznie omówili kraje w nowych zespołach. Gdy wszyscy uczniowie zapoznają się już ze wszystkimi krajami, poproś aby znów usiedli w swoich grupach.

² <http://www.happyplanetindex.org/>

Rozdaj każdej grupie jeden egzemplarz pociętego na kawałki **załącznika nr 3**, arkusze papieru oraz markery. Poproś, aby uczniowie odczytali z kartek elementy składające się na obraz sytuacji krajów Południa zasobnych w bogactwa naturalne, a następnie zastanowili się nad powiązaniem poszczególnych elementów i ich wpływie na to, że kraje te nie korzystają z posiadania bogactw, a wręcz są one ich przekleństwem. Zadaniem uczniów będzie naklejenie karteczek na duży arkusz papieru, połączanie ich strzałkami tam, gdzie zachodzą zależności i opisanie hasłowo tych zależności przy strzałkach. Następnie poproś, aby w pustych okienkach wpisali możliwe rozwiązania (na poziomie zarówno działań indywidualnych, lokalnych, krajowych, międzynarodowych), działania, które mogłyby na danym etapie pomóc w rozwiązaniu problemu.

Poproś przedstawicieli grup o zaprezentowanie swoich prac. Wyłóż spośród uczniów sekretarza, który w trakcie prezentacji będzie wynotowywał na tablicy lub dużym arkuszu papieru najważniejsze rozwiązania problemu, ze szczególnym uwzględnieniem tych, na które my, mieszkańcy Północy, mamy wpływ. Na zakończenie uzupełnij listę o konkretne przykłady inicjatyw, których celem jest wdrożenie procedur i zasad, które spowodowałyby, że wydobycie bogactw naturalnych będzie sprawiedliwsze i bardziej etyczne, skorzystaj z poniższych propozycji.

Przykładowe rozwiązania:

- żądanie ze strony konsumentów, by kupowane przez nich produkty a właściwie surowce potrzebne do ich wykonania nie pochodziły z obszarów, na których toczą się zbrojne konflikty o zasoby (conflict free products);
- działania rządów bogatych krajów w celu wdrożenia odpowiedniego prawa zapewniającego, że sektor prywatny funkcjonuje według jednych standardów na Północy i na Południu i działa przejrzysto (USA - Dodd-Frank Act, europejska dyrektywa ws. transparentności - w przygotowaniu);
- wsparcie rządów krajów Południa w zapanowaniu nad sytuacją w ich krajach, wdrożeniu skutecznych polityk zapewniających przejrzystość działania koncernów wydobywczych w tych krajach;
- należne wpływy (np. podatek od surowców).

Załącznik nr 1 -

WSKAŹNIK HPI I PKB PER CAPITA WG SIŁY NABYWCZEJ W 2011

	Happy Planet Index (miejsce wśród 151 krajów)	Wskaźnik poczucia zadowolenia z życia - składowa HPI (miejsce wśród 151 krajów)	PKB per capita wg parytetu siły nabywczej w dolarach	Miejsce w rankingu PKB per capita wg parytetu siły nabywczej, (miejsce wśród 183 krajów)
DRK*	121	125	348	183
Zambia	99	147	1 611	156
Nigeria	125	139	2 578	141
Namibia	96	116	7 363	99
Mali	147	141	1 128	168
Ghana	86	114	3 083	136
Angola	127	143	5 895	108
Sierra Leone	139	151	849	176
Polska	71	41	20 334	44

DRK* - Demokratyczna Republika Konga

[Źródła: Happy Planet Index 2011, <http://www.happyplanetindex.org/>;
Międzynarodowy Fundusz Walutowy, World Economic Outlook Database 2011,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/01/weodata/index.aspx>]

Załącznik nr 2 - PRZEKLEŃSTWO BOGACTW NATURALNYCH

Zambia

Republika Zambii położona jest w Afryce Południowej. Obecnie Zambia jest ważnym eksporterem rud miedzi (4 miejsce na świecie). Wpływy z wywozu tego surowca wynoszą 80% wartości dochodów z handlu zagranicznego. Oprócz tego wydobywa się kobalt (2 miejsce na świecie) oraz cynk, ołów, kadm, uran, mangan, srebro, złoto oraz węgiel kamienny. Większość surowców znajduje się w tzw. Pasię Miedziowym położonym w centralnej części kraju.

Zambia, jeden z najuboższych krajów na świecie, plasuje się dopiero na 164 miejscu według Wskaźnika Rozwoju Społecznego.

17% Zambijczyków w wieku 15-49 lat jest nosicielami wirusa HIV, co trzecie dziecko nie uczęszcza do szkoły podstawowej, a 68% populacji żyje za mniej niż 1 dolara dziennie. Wyniki te mogą zaskakiwać jeśli wziąć pod uwagę, że Zambia jest krajem szczególnie zasobnym w surowce mineralne, a działalność wydobywcza, prowadzona na dużą skalę początkowo przez British South African Company (BSAC) Cecila Johna Rhodesa, rozpoczęła się wkrótce po skolonizowaniu tego rejonu pod koniec XIX wieku.

W 1964 r. Zambia uzyskała niepodległość, a w 1969 r. rząd znacjonalizował przemysł wydobywczy. W prowincji tzw. Pasa Miedziowego życie toczyło się wokół państwowej firmy wydobywczej ZCCM, w której zatrudnienie zapewniało dużej liczbie osób możliwość utrzymania, opieki zdrowotnej i edukacji. Firma proponowała też program oszczędnościowy dla emerytów i zwolnionych pracowników.

Zależność od eksportu miedzi okazała się przekleństwem Zambii. Spadek cen tego surowca w latach 70. pozbawił kraj znacznej części dochodów i doprowadził do powstania wysokiego zadłużenia zagranicznego. Przez ponad dekadę Zambia doświadczała znacznego spadku tempa rozwoju gospodarczego, a w 1991 roku, po wyborze nowego rządu, pod presją społeczności międzynarodowej zambijskie władze podjęły decyzję o prywatyzacji kopalń i przekazaniu ich międzynarodowym firmom wydobywczym. Początkowo prywatyzacja została przyjęta pozytywnie przez wiele lokalnych społeczności i związki zawodowe, wkrótce jednak okazało się, że wynegocjowane warunki dotyczące transakcji

prywatyzacyjnych są dla rozwoju – zarówno Pasa Miedziowego, jak i całej Zambii, bardzo niekorzystne.

Kopalnie Miedzi Mopani mogą służyć jako modelowy przykład tego, jak można zniszczyć potencjał gospodarczy kraju. W 2000 roku kopalnie te zostały sprywatyzowane na rzecz konsorcjum, w którym większość udziałów należy do międzynarodowej firmy wydobywczej Glencore, mającej swoją siedzibę w Szwajcarii. Z biegiem czasu skala ulg podatkowych i tajnych porozumień, zawieranych przy okazji prywatyzacji, zaczęła wychodzić na światło dzienne.

Podczas prywatyzacji, rząd Zambii zgodził się na bardzo niski podatek od wartości wydobytej miedzi (w wysokości 0,6% ceny wydobytego surowca; obecnie 6%) oraz na podatek dochodowy firmy na poziomie 25%, zamiast standardowej wysokości 35%. Ponadto zambijski urząd skarbowy potwierdza, że Kopalnie Miedzi Mopani to jedna z firm, która od początku swej działalności utrzymuje, że nie generuje dochodu i nie płaci podatku dochodowego. Trudno uwierzyć, że międzynarodowa firma wydobywcza może działać w kraju przez ponad 10 lat przynosząc wyłącznie straty. Wiosną 2011 roku w Kopalniach Miedzi Mopani przeprowadzono audyt podatkowy. Audytorzy odkryli, że księgowość firmy jest niekompletna, brakuje wymaganych prawem dokumentów, a firma sztucznie zawiąza swoje koszty, aby zminimalizować zyski wykazane w księgach i w efekcie płacić niższe podatki.

Glencore, większościowy udziałowiec konsorcjum Kopalnie Miedzi Mopani, to korporacja prowadząca szczególnie nieprzejrzystą działalność. Założył ją w 1974 roku Marc Rich, amerykański biznesmen, skazany w USA za łamanie embarga nałożonego na rząd RPA w czasach apartheidu i unikanie płacenia podatków. W 2008 r. Glencore zdobył anty-nagrodę Public Eye jako „najgorsza (międzynarodowa) korporacja roku” za prowadzenie nieodpowiedzialnej działalności. Dowody potwierdzające zasadność przyznania tego tytułu wprawiają w osłupienie. Np. w skandalu związanym z realizacją programu „Ropa za żywność”, Glencore był krytykowany za tajne wpłaty na rzecz byłego irackiego prezydenta Saddama Husajna.

Działalność firmy Kopalnie Miedzi Mopani poważnie oddziałuje na środowisko i na życie ludzi. Większość związków zanieczyszczających powietrze w mieście Mufulira (miasto, w którym znajduje się huta miedzi) w znacznym stopniu przekracza dopuszczalne normy – emisje siarki są 72 razy

wyższe od zgodnych z prawem limitów; emisje arsenu przekraczają dopuszczalne ilości ponad 16-krotnie; a emisje ołowiu nawet 90-krotnie.

Po prywatyzacji Kopalni Miedzi Mopani wprowadzono w nich nową technikę wydobywczą. Polega ona na wpompowaniu do ziemi kwasu siarkowego, w celu rozpuszczenia miedzi i wypompowaniu jej z powrotem. Taka technika wiąże się z wysokim ryzykiem skażenia zasobów wód gruntowych, szczególnie w sytuacji, gdy zbiornik wody pitnej dla miasta Mufulira znajduje się bardzo blisko kopalni. Od początku dochodziło do przypadków skażenia. Najpoważniejsze z nich miało miejsce w styczniu 2008 roku, kiedy trzeba było hospitalizować ok. 800 osób, które wypily skażoną wodę. Zanieczyszczona woda powodowała również utrzymujące się nawet przez kilka miesięcy podrażnienia skóry u osób, które używały jej do mycia.

[Źródło: na podst. informacji CEE Bankwatch Network, http://globalnepoludnie.pl/IMG/pdf/CB_Mopani_report_Polish_web.pdf]

Nigeria

Republika Federalna Nigerii położona jest w Afryce Zachodniej nad Zatoką Gwinejską. Jest najludniejszym krajem na kontynencie afrykańskim. Najważniejszą rolę w gospodarce odgrywa przemysł wydobywczy, a zwłaszcza eksploatacja złóż ropy naftowej. Eksport ropy to główne źródło dochodu narodowego Nigerii. Nigeria jest największym producentem ropy naftowej w Afryce, a zarazem jednym z jej głównych dostawców do Stanów Zjednoczonych i państw Europy Zachodniej. Wydobywa się tam również węgiel kamienny i cynę.

„W Delcie Nigru znajduje się jedno z dziesięciu najważniejszych mokradeł i przybrzeżnych morskich ekosystemów na ziemi. Zamieszkuje ją około 31 milionów ludzi. Jest ona także miejscem, gdzie znajdują się ogromne złoża ropy naftowej, od dziesięcioleci eksploatowane przez nigeryjski rząd oraz międzynarodowe koncerny. Od początku lat 60. zyski z wydobywania ropy naftowej w tym regionie sięgnęły ok. 600 mld dolarów. Pomimo tego, większość mieszkańców Delt Nigru żyje w ubóstwie, bez wystarczającego dostępu do czystej wody czy opieki zdrowotnej. Według Programu ds. Rozwoju ONZ (UNDP) region ten charakteryzuje się „zaniedbaną administracją, rozpadającym się systemem infrastruktury i usług socjalnych, ogromnym bezrobociem, skrajnym ubóstwem, zanieczyszczeniem oraz ciągłym konfliktem”. To ubóstwo, i stojące w kontraście z nim bogactwo, jakie przynosi ropa naftowa, jest najjaskrawszym

i najbardziej wstrząsającym przykładem „przekleństwa zasobów naturalnych” na świecie.

Środowisko w Delcie Nigru zostało poważnie skażone, a mieszkańcy skarżą się na wiele problemów zdrowotnych. Jednak wygląda na to, że ani rząd ani firmy nie traktują tego zagrożenia zdrowia poważnie. Praktycznie nie istnieje monitoring jakości wody, bezpieczeństwa żywności czy skutków, jakie zanieczyszczenia wywierają na zdrowiu. Ludzie zamieszkujący obszar wydobywania i przetwórstwa ropy naftowej w Delcie Nigru muszą pić zanieczyszczoną wodę, muszą w niej gotować i pracować. Jedzą ryby skażone przez ropę oraz inne substancje toksyczne, o ile uda im się w ogóle te ryby znaleźć. Ich ziemia uprawna została zniszczona.

Po wyciekach ropy oraz pożarach, które zwykle są z nimi związane, powietrze cuchnie benzyną. Mieszkańcy skarżą się na problemy z oddychaniem, schorzenia skóry i inne problemy zdrowotne. Przez wiele lat mieszkańcy Delt Nigru narzekali, że płomienie gazu poważnie szkodzą ich zdrowiu i jakości życia. Gaz, który w wielu obszarach pali się przez 24 godziny na dobę, powoduje hałas, a ludzie żyją w ciągłym świetle. Często, przy spalaniu gazu, nie cała ropa się wypala i krople ropy spadają na wodę, uprawy, domy oraz ludzi.

Brak monitorowania wpływu zanieczyszczeń na zdrowie może oznaczać, że rząd nie podejmuje skutecznych środków, mających na celu likwidację zagrożenia dla lokalnej społeczności. Powoduje to niesamowitą krzywdę. Nawet po wyciekach ropy rząd oraz koncerny naftowe rzadko podejmują jakiegokolwiek działania monitorujące stan zdrowia, jakość wody pitnej czy bezpieczeństwo żywnościowe.”

[Źródło: Raport Amnesty International: Ropa, ubóstwo, Delta Nigru]

Demokratyczna Republika Konga (DRK)

Drugie pod względem wielkości państwo Afryki, położone w jej środkowej części, w dorzeczu rzeki Kongo. DRK jest krajem niezwykle zasobnym w bogactwa mineralne. Większość bogactw mineralnych występuje w południowej i wschodniej części kraju. Do najbogatszych złóż należą rudy miedzi, cynku, cyny, manganu, kobaltu (1. miejsce na świecie, Zambia i DRK pokrywają łącznie połowę zapotrzebowania światowego na kobalt), diamentów i złota. W ostatnich latach wzrosło znaczenie eksploatacji minerału zwanego potocznie koltanem,

który wykorzystywany jest w produkcji artykułów elektronicznych. W DRK występuje ok. 70% tego minerału. Na terenie kraju znajdują się także złoża żelaza, srebra, węgla kamiennego, ropy naftowej.

„Wojna domowa, która toczyła się w Demokratycznej Republice Konga na przełomie XX i XXI wieku i pozostawiła po sobie poważny kryzys humanitarny oraz obszary niestabilności, niekiedy bywa określana jako „afrykańska wojna światowa” ze względu na jej zakres, ilość stron konfliktu i ogromną liczbę ofiar. Według danych International Rescue Committee z grudnia 2004 roku zginęło w niej około 3,8 miliona osób, większość z nich wskutek chorób i niedożywienia. W styczniu 2008 roku IRC podał już liczbę ofiar wynoszącą 5,4 miliona, czyli więcej niż w jakimkolwiek innym konflikcie po II Wojnie Światowej, oceniając zarazem, że w każdym miesiącu wskutek walk, chorób i niedożywienia ginęło wciąż 45 tysięcy Kongijczyków. Ponadto terytorium DRK stało się przedmiotem grabieży zasobów naturalnych przez zaangażowane w konflikt państwa i grupy zbrojne, a nawet międzynarodowe siły pokojowe. Przykładowo w kwietniu 2008 roku BBC doniosła, że indyjscy i pakistańscy żołnierze sił MONUC dostarczali broń grupom zbrojnym we wschodniej części DRK i byli zaangażowani w szmugiel złota i kości słoniowej, a na dodatek ONZ nie dopuściła do przeprowadzenia śledztwa w tej sprawie. We wrześniu 2008 roku organizacja pozarządowa Global Witness oskarżyła armię DRK i rebeliantów o kolaborację w eksploatacji złóż złota i cyny na wschodzie kraju. W lipcu 2009 roku Global Witness wydała raport zarzucający firmom europejskim i azjatyckim przyczynianie się do konfliktu w DRK poprzez kupowanie minerałów wykorzystywanych do produkcji elektroniki od dostawców finansujących strony wojujące.”

[Źródło:

http://www.stosunkimiedzynarodowe.info/kraj,Kongo_Demokr_Rep_Kongo,problemy,Konflikt]

Dla zainteresowanych

Film „*Diamenty nie świecą wiecznie*”, dokument o problemach Botswany. Czy diamenty z Kalahari wystarczą, by rozwój tego kraju trwał wiecznie?

Film „*Krew w twoim telefonie*”, dokument obrazujący związek między naszymi telefonami a nielegalnym wydobyciem surowców w Demokratycznej Republice Konga, skutkującym fatalną sytuacją tamtejszej ludności. Jak to możliwe,

że wielkie bogactwo powoduje tak wielką tragedię?

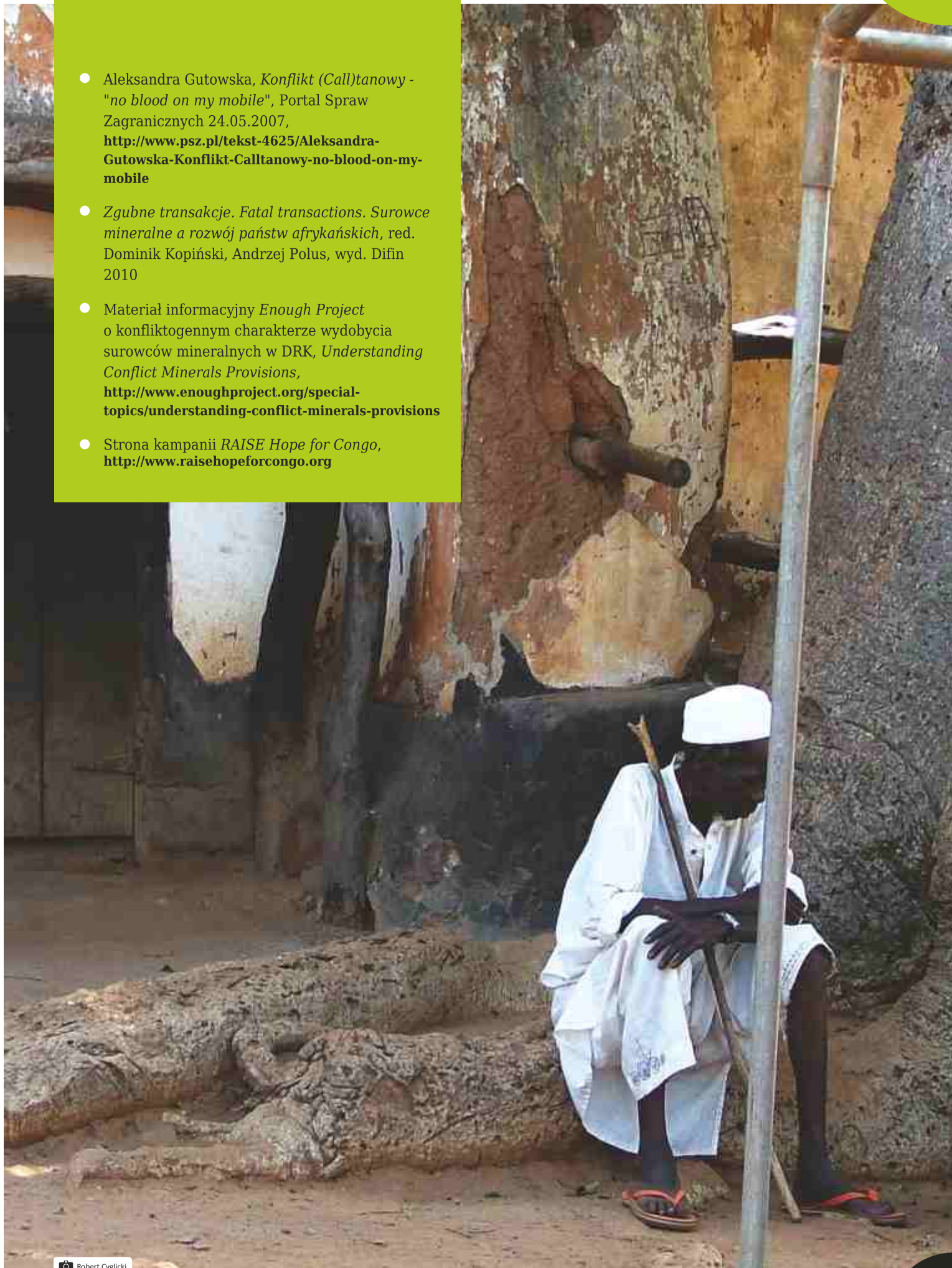
Film dostępny na stronie:

<http://www.iplex.pl/filmy/krew-w-twoim-telefonie,6697>.

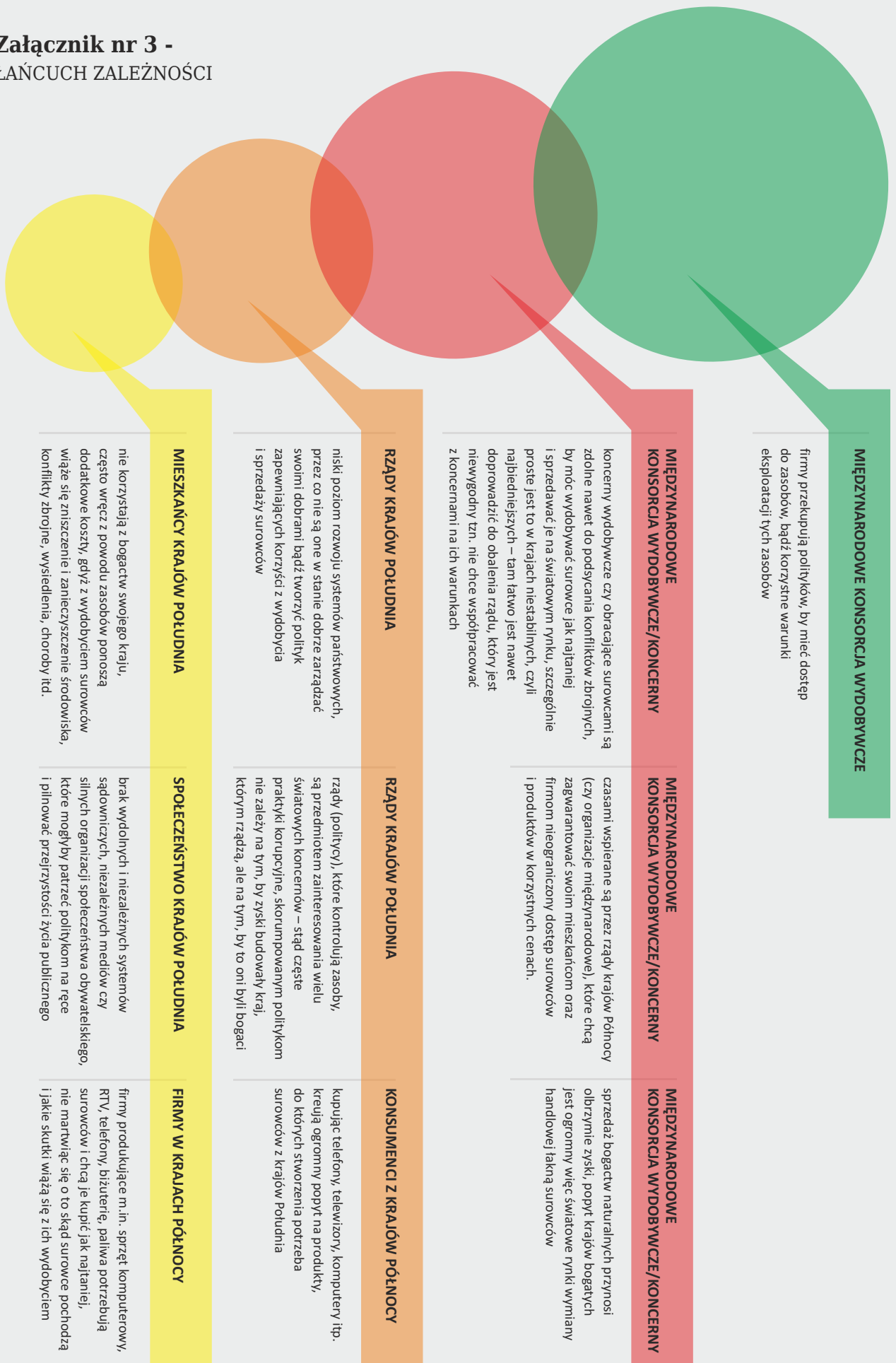
Literatura:

- Ulotka kampanii *Make It Fair, Czy chcielibyście mieć telefon ze złota?*, 2007, <http://makeitfair.org/en/the-facts/leaflets/consumer-guides/MakeITfair-CG2-PL.pdf>
- Broszura informacyjna CEE Bankwatch Network, *Przemysł wydobywczy: błogosławieństwo czy przekleństwo? Wpływ przemysłu wydobywczego na kraje rozwijające się*, 2007, http://bankwatch.org/documents/extractives_miniing_PL.pdf
- Broszura informacyjna CEE Bankwatch Network, *Przemysł wydobywczy: błogosławieństwo czy przekleństwo? Oddziaływanie przemysłu górniczego na środowisko*, 2007, http://bankwatch.org/documents/extractives_development_PL.pdf
- Małgorzata Piasecka, *Nigeria - wojna o czarne złoto*, Portal Spraw Zagranicznych 06.02.2006, <http://www.psz.pl/tekst-2231/Malgorzata-Piasecka-Nigeria-wojna-o-czarne-zloto>
- Maciej Konarski, *Uczta sępów*, Portal Spraw Zagranicznych 06.02.2006, <http://www.psz.pl/tekst-2232/Maciej-Konarski-Uczta-sepow>
- Monika Hryniewicka, *Diamentowe konflikty - Liberia i Sierra Leone*, Portal Spraw Zagranicznych 06.02.2006, <http://www.psz.pl/tekst-2233/Diamentowe-konflikty-Liberia-i-Sierra-Leone>
- Aleksandra Gutowska, *Angola (1992-2002) - Ideologia odeszła, walka toczy się o bogactwo i władzę*, Portal Spraw Zagranicznych 06.01.2007, <http://www.psz.pl/tekst-3756/Aleksandra-Gutowska-Angola-1992-2002-Ideologia-odeszla-walka-toczy-sie-o-bogactwo-i-wladze>
- Aleksandra Gutowska, *Lord Charles Taylor (of war)*, Portal Spraw Zagranicznych 29.01.2007, <http://www.psz.pl/tekst-3862/Aleksandra-Gutowska-Lord-Charles-Taylor-of-war>

- Aleksandra Gutowska, *Konflikt (Call)tanowy - "no blood on my mobile"*, Portal Spraw Zagranicznych 24.05.2007, <http://www.psz.pl/tekst-4625/Aleksandra-Gutowska-Konflikt-Calltanowy-no-blood-on-my-mobile>
- *Zgubne transakcje. Fatal transactions. Surowce mineralne a rozwój państw afrykańskich*, red. Dominik Kopiński, Andrzej Polus, wyd. Difin 2010
- Materiał informacyjny *Enough Project* o konfliktogennym charakterze wydobycia surowców mineralnych w DRK, *Understanding Conflict Minerals Provisions*, <http://www.enoughproject.org/special-topics/understanding-conflict-minerals-provisions>
- Strona kampanii *RAISE Hope for Congo*, <http://www.raisehopeforcongo.org>

Załącznik nr 3 - ŁAŃCUCH ZALEŻNOŚCI

Autorki scenariuszy

Gosia Świderek (1-3,5-7,9-14,17),
Magdalena Noszczyk (4,8),
Maria Huma (15,16)

Wprowadzenia do działów

Aleksandra Antonowicz, Maria Huma (Odpowiedzialna Konsumpcja),
Andrzej Żwawa (Sprawiedliwy Handel)

Wstęp do publikacji i redakcja

Milena Antonowicz

Nadzór merytoryczny

Aleksandra Antonowicz

Projekt graficzny / łamanie / skład

Filip Bylak

Polska Zielona Sieć jest ogólnopolskim związkiem stowarzyszeń i fundacji prowadzących działalność na rzecz zrównoważonego rozwoju i budowania społeczeństwa obywatelskiego. Naszym celem jest rozwój w zgodzie z naturą.

Działamy między innymi poprzez budowanie obywatelskiego poparcia dla zrównoważonego rozwoju, tworzenie mechanizmów społecznej kontroli wydatkowania publicznych funduszy, zwiększenie wpływu konsumentów na jakość produktów oraz politykę globalnych korporacji, a także wspieranie ekorozwoju krajów globalnego Południa.

www.zielonasiec.pl

Akcja dla Globalnego Południa to program Polskiej Zielonej Sieci mający na celu dostarczenie wiedzy i włączenie Polaków w ogólnopolską debatę na temat globalnej współzależności krajów bardziej i słabiej rozwiniętych.

www.globalnepoludnie.pl

Kontakt

info@zielonasiec.pl,
tel. 012 431 28 08

Publikacja została wydana w ramach projektu „Rozwój Północy kontra rozwój Południa - kampania informująca o współzależnościach między wyborami globalnej Północy, a rozwojem globalnego Południa”.

© Polska Zielona Sieć 2012

Zależności Globalne. Scenariusze zajęć lekcyjnych dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska.

Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Polskiej Zielonej Sieci. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2012. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

